3. ఎండ

ఎండ!

ఎండ పేరు తలచుకుంటేనే గుండెలలో దడపుడుతున్నది.

గడచిన దినం నీడలో నూటపన్నెండు డిగ్రీలు, రాత్రి వడగాడ్పులు కూడా వీచాయి.

దయానిధి ఎండ గురించి ఆలోచించడం లేదు.

"బాబూ! రిక్షా! మాస్టరు బాబూ! రిక్షా!"

సైకిలువాడు గంట వాయిస్తూ వెంట పడుతున్నాడు.

కొత్తగా రోడ్డు వేస్తున్నారు. కాదు కాదు-పాత రోడ్డే...బాగు చేస్తున్నారు. మెట్లంగి రాళ్ల మేకులవలె గుచ్చుకుంటున్నాయి. బొటన వ్రేలికి మొనతేరిన రాయొకటి తగిలి నెత్తురు కారుతున్నది. దయానిధి ఆ విధంగా కొద్ది దూరం నడిచి ఆగిపోయాడు. కట్టుకున్న పంచ అంచు చింపి ఎడమకాలి బొటనవేలికి కట్టుకున్నాడు.

ఎనిమిదిన్నరకే ఎండ రుసరుస లాడింది.

పాము బుసలకు మల్లే గాలి చెంపలకు తాకుతున్నది.

దయానిధితిరిగి నడపడం మొదలు పెట్టాడు.

...సుమతీ! ఉప్మా చెయ్యడం తెలుసా? నేను చెప్తున్నాను విను. పోపులో కొంచెం హెచ్చుగా సెనగపప్పు-కొద్దిగా ఆవాలు...ఇంకా...ఇంకా...వాడి శ్రాద్ధం! వాడికి స్పెషల్ ఉప్మాకావాలట!

ఆడదానికి ఉప్మా చెయ్యడం రాదూ? అదేమేనా కొత్తరకం పిడింవంటా? సుమతి కొత్త కోడలయితే మాత్రం, ఉప్మా చేయడమే తెలీదా?

ఆమె ఆగర్భ శ్రీమంతురాలుకాదు. మామూలు గుమాస్తా కూతురు

....

వెనుకనుంచి కారు హారను ఒకటేమోత. అప్పటికి అతనికి తెలిసింది. రోడ్డు దాటి బ్రిడ్జి వేపు వెళ్తున్నట్లు..

స్టేషను బ్రిడ్జిమీద ఎడతెగని జనం...ఎవరి బాధవారిది..ఎండ నుండి తప్పించుకోడానికి గొడుగులు, తలలమీద తడి గుడ్డలు.

...తడి గుడ్డలతో కొంత మంది గొంతుకలు కోస్తారు. ఎలా కోస్తారో తనకు తెలియదు.

నిన్నను. నడవలో...ఉదయం ఇదే వేళకు -వాడు బాగా ఆలస్యంగా లేచాడు. ఉదయం అయిదు గంటలకే వెలుగువస్తే ఆ మహానుభావుడు ఎనిమిది గంటలకు లేచాడు. అదింకావాడికి చాల 'ఎర్లీ' అట! హోటలులో ఎనిమిదిన్నరకు లేచి, సరిగా తొమ్మిది కొట్టేసరికి పనిమీద బయలుదేరుతాడట! ఉన్నది ఒకటే పడకగది. నాలుగడుగులు వెడల్పున్న నడవ...నడవ దాటి వెళ్తే వంటిల్లు, తరువాత పెరడు. ఏం చేయడం?...ఇటువంటి ఇంట్లో ఉంటూ ఆరు నెలలయింది...లేచిన వాడికి ఆమె ఎదురవుతుంది కాబోలు..

"ఓహో మీరేనా! గుడ్ మార్నింగ్"

"నేను తెలుగు పిల్లను...నాకు గుడ్‌మార్నింగ్ లెందుకు? నేను మీకన్న చిన్నదానిని. మీ స్నేహితుని భార్యని. మామూలుగా సుమతి అంటే చాలు".

"ఇటువంటి పేరంటే నాకు ఎలర్జీ! పాత చింతకాయ పచ్చడి వంటి పేరు. ఏ సినిమా తారపేరో, ఏ రచయిత్రి సృష్టించిన హీరోయిన్ పేరో, పల్లవో, పావనో...ఎన్నో పేరులుంటే ఇటువంటి పేరు ఎవరు పెట్టారు?"

"తల్లిదండ్రులు పెట్టిన పెద్దవాళ్ల పేరిది."

"అదా సంగతి! ఏ బామ్మదో నన్నమాట. నేను చాల కరెక్టుగా చెప్పాను. మిమ్మల్ని చూడగలిగిన ఉత్సాహం, మీ పేరు వినడంతో నీళ్లు కారిపోయింది. ఆ క్షణం నుంచీ ఆలోచిస్తున్నాను. ఏ పేరుతో పిలుస్తే ఈ బంగారు పూవుకి తావి అబ్బుతుందని."

ఈ సంభాషణ ఢక్కా నౌబత్తులు చెవులలో వాయిస్తున్నట్లు రింగుమంటున్నది. మరి వినలేక వీధిలోకి వెళ్లిపోయాడు తాను.

తాను తిరిగి వచ్చేసరికి ఇంట్లో అన్నీ మామూలుగానే ఉన్నాయి. వాడు వెళ్ళిపోయాడు. పడకగది చాల శుభ్రంగా ఉంది.

వీధి వరండాలో దోమలని, సీలింగు ఫాను లేదని, రాత్రిళ్లు నిద్ర పట్టడమే లేదని తినేస్తుంటే, వాడికి పడకగదిలో చోటిచ్చి, వరండాలో...

దయానిధికి బ్రిడ్జి మెట్లు సమీపించినట్లు కూడా అనిపించలేదు. ఒక్కసారిగా శరీరం తూలిపోయి, పడిపోతున్నప్పుడు తెలిసింది అవి మెట్లని.

వెనుక వెనుక వస్తున్న ధర్మాత్ముడెవడో పట్టుకున్నాడు. లేకపోతే దయానిధి ఈసరికి హాస్పిటల్‌లో ఉండేవాడే.

సూర్యుడు బంతిలా ఆకాశం మీద ఎగురుతున్నాడు.

ఒకటీ ఒకటీ మెట్లు దిగి మళ్లా రోడ్డు పట్టాడు దయానిధి.

రైల్వే హాస్పిటల్ దాటి నడుస్తున్నాడు. క్రమంగా కాలువ దాటాడు. కాలువలో నీరులేదు. లాకులు కట్టేసి చాల కాలమయింది. నిండుగా, మరకతం వంటి నీళ్లతో, నీలాల నీళ్లతో పారుతుండే కాలువ మాడిపోయింది.

కృష్ణ కాలువ పక్క నుండి పోతుంటే ఎవరో తెలిసిన వాళ్లు పలకరించారు. తన చెవులలో ఏదో పిలుపు...వాళ్లందరూ తనని అడుగుతున్నారు. ఎండలో ఎక్కడికని, కాలికి కట్టెందుకని, ఏంచ చిరిగిందేమని. తాను దయానిధి కానట్లు ముందుకు నడిచాడు.

దారిలో వంతెన ఎదురయింది. అది దాటి తిన్నగా పోతే ఏలూరు రోడ్డు ఎదురయింది. ఈ పెద్ద రోడ్డు నిండా మనుష్యులు, రిక్షాలు, కారులు, బస్సులు, ఏమీ ఆలోచించకుండా దీనిమీద నడవాలి...ఆలోచనలతో నడిస్తే ఏ బస్సు క్రిందో, కారు క్రిందనో పడడం తప్పదు.

కాళ్లు చురుకుతున్నవి. రోడ్డు మీదనున్న తారు మెత్తబడుతున్నది. ఆకాశం మీదికి సూర్యుడు ఎగబ్రాకుతున్నాడు. ఎండలో వేడి ఉందో వెల్తురు ఉందో...అన్నీ ఉన్నవో...

అన్నీ ఉన్న గుణాభిరాముడు వాడు. వాడి సంగతి తనకు బాగా తెలుసు. రోజూ బజారుకు మోసుకుపోయే ఆ తోలుసంచి నుండి తనకొక టానిక్ -తన బార్యకో కాప్స్యూల్స్ ఉన్న సీసా ఇచ్చాడు. తను బాగా నీరసంగా ఉన్నాడని, తన భార్య అందం ఇంకా పెరుగుతుందని వాడు అన్నాడు.

ఆ తోలు బాగులో ఇంకా ఏమిటి ఉందో చూపించాడు. వాడికి చెప్పుకోడానికి సిగ్గు కూడా ఉండదు. కొంతమంది స్నేహితులు అనుకోకుండా కలిస్తే పనికి వస్తుందట. ఆ 'మందు' సీసా.

తనకి వాడికి ఏమంత స్నేహం లేదు. వాడి పద్ధతే వేరు. హైస్కూలులో చదువుకున్న రోజులలోనే. చొక్కా కాలరు మీదకు లాక్కుని, చేతులుమడిచి ఆడ పిల్లలను అల్లరి పెట్టేవాడు. తిన్ననయిన మనిషికాడు.

అటువంటి వాడి వలలో తనేలా పడిపోయాడు?...

ఆ ఎండ మండిపోతున్నది. తొందరగా నడవాలంటే మనుష్యులు. వాళ్లందరూ తనను చూస్తున్నారు. తన వేషం చూసి నవ్వుకుంటున్నారు.

...ఆరోజు సాయంకాలం నాలుగు గంటలకు ఎవరో వస్తున్నారంటే తాను స్టేషనుకు వెళ్ళాడు. రావలసిన అతడు రాలేదు. వీడు తారస పడ్డాడు. వాడే ముందు పలకరించాడు. పెళ్లయిందంటే ఎప్పుడన్నాడు. పార్టీ అడిగాడు. పార్టీ లేకపోతే పోయె. కనీసం రాత్రి భోజనానికైనా పిలవమన్నాడు. సాయంకాలం అయిదు గంటలకు తన వెనుకే వాడు కూడా ఇంటి దగ్గర హాజరయ్యాడు. రాత్రికి భోజనం చేసి, వరండాలో పక్క వేయించుకున్నాడు. తన అవసరాలు చాల తక్కువ అని, పొద్దున్నే పోతే రాత్రే వస్తానని ఇంట్లోతిష్ట వేశాడు...

క్రమంగా రోడ్డు మీద ఉన్న జనం పలచ బడుతున్నారు.

దయానిధి ఒక్క క్షణం ఆగాడు. పక్కనే వెదురు చాపలతో కట్టిన చిన్న గది. ఎవరో ధర్మాత్ములు దారిపోయేవారికి కుండలలో మంచి నీరు పంచుతున్నారు. అక్కడనున్న కుర్రాడు చేతులు కడుక్కోడానికి కొంచెం నీళ్లు పోసి, తరువాత దోసిలిలోకి చల్లని నీరు పోశాడు. రెండు చెంబులు నీళ్లు తాగి, మూతి చేతితో తుడుచుకొని దయానిధి తిరిగి నడక మొదలుపెట్టాడు.

రోడ్డు మీద తారు మిల మిలా మెరుస్తున్నది. సూర్యుడు నడినెత్తికి వచ్చాడు.

దయానిధి రోడ్డు పక్క నుంచి నడుస్తున్నాడు. నీళ్లు తాగిన తరువాత చెమటలు హెచ్చయ్యాయి. గాలి వీచడం మానేసింది. ఎండ ఇంకా ముదిరిపోయింది. వెలుతురు బలిసింది. కళ్లకి అన్నీ చెదురు మదురుగా కనిపిస్తున్నవి. నుదుటిమీద నుండి కారుతున్న చెమట కను రెప్పల మీద పడి, కళ్లల్లోకి జారి మంట పెడుతున్నది. కాలికి తగిలిన దెబ్బ ఉండుండి సలుపుతున్నది.

దారిపక్కను పెద్ద మర్రిచెట్టు - దాని కొమ్మలు చాచుకొన్నాయి. ఆ నీడనిచ్చే చెట్టు తల్లివలె తనను ఒడిలోకి తీసుకుంది. ఆ సుఖం ఎంతసేపోలేదు.

...వాడు జోక్ వేస్తున్నాడు.

“నువ్వు యంగ్ లేడీనా? ఓల్డు మెయిడ్‌వా? ఓల్డు మాన్‌ని కట్టుకున్న యంగ్ వుమన్‌వా? లేక యంగ్‌మాన్‌ని కట్టుకున్న ఓల్డు లేడీవా? ఇప్పటి నుంచీ అంత మడీ, ఆచారం అయితే ఎట్లా?

“ మీ మాటలు చాల వింతగా ఉంటాయి. ముసలి మగాళ్లు పడుచు ఆడవాళ్లను కట్టుకోడం విన్నాను. మూడోపెళ్లి, నాలుగో పెళ్లి చేసుకున్న మగాళ్లున్నారు. ఎక్కడా అమ్మమ్మలు పడుచుకుర్రాళ్లను పెళ్లి చేసుకున్నట్లు వినలేదు”.

“ఓ యంగ్ లేడీ! అమెరికాలో అమ్మమ్మలు అయిదో పెళ్లి చేసుకుంటారు. పడుచువాళ్లను ఎంచెంచి ప్రేమిస్తారు.”

ఆమె నవ్వింది. చెరువులోని చిరుతరగలు కదిలినట్లు, పూలగుత్తి గాలిలోఊగినట్లు అనిపించింది. ఆనవ్వు ఎంతో అమాయకంగా ఉంది. నవ్వు ఆరోగ్యవంతుల లక్షణం.

వాడూ నవ్వాడు. వాడు వేసిన జోక్‌కి వాడు తప్పకుండా నవ్వుతాడు. కాని, ఎదుటివాడు నవ్విన తరువాతే నవ్వుతాడు. ఆ నవ్వు వికృతకంగా ఉంటుంది. ఏ నక్కా, తోడేలో, సివంగో...అటువంటిదేదో జంతువు....అది నవ్వుతుంది. చంపబోయే మేకపిల్లలను చూసి నవ్వుతుంది. దానిపై పెదవి మీదకి లేస్తుంది. పళ్లు కనిపిస్తుంటాయి. మేక పిల్ల హడలి చచ్చేటట్లు అది నవ్వుతుంది. ఆ దుమ్మలగుండు నవ్వువాడిది....

గాలిలో కొంచెం చలనం కలిగింది.

ఆ మర్రిచెట్టు నీడలో ఉండడానికా తాను ఇంత దూరం వచ్చినది?

ఎక్కడికీ ప్రయాణం-

వాడెవడో-వాడిమీద కోపంతో

ఒళ్ళు మండిపోతున్నది. హృదయం దహించుకుపోతున్నది. వాడి గురించి తలచుకుంటే అన్నీ మంటలే.

రోడ్డు పక్కను, చెట్టు వెనుక ఒక కాలి దారి కనిపిస్తున్నది. ఆ దారి వెంబడి వెళ్తుంటే పొలాలు. ఆ పొలాలు ఎండిపోయి, భూమి బీటలువారి...చూడరాని వాని శరీరం వలే ఉంది.

దయానిధి నడుస్తున్నాడు పొలం గట్లమీద.

...నడవలో, మరొకడి పెళ్లాని నిలబెట్టి నిర్లజ్జగా ప్రశ్నలేవేస్తున్నాడు- ఆమె కళ్లల్లోకి సంకేతాలు పంపుతున్నాడు. స్నేహితుడి సంసారాన్ని విచ్ఛిన్నం చేయడానికి కొంచెమైనా జంక కుండా ఉన్నాడు.

వాడిని ఏం చేయాలి?

మందులు మాకులు ఇచ్చి ఆడదానిని వశపరుచుకుంటున్నాడు.

వాడినేం చేయాలి??

మరొకడి భార్య పేరుబాగులేదనికొత్త పేరు వెతికే వంచకుడువాడు.

వాడినేం చేయాలి???

పాశ్చాత్య దేశాలలో తనకుమల్లే దగా పడ్డవాడు ద్రోహితో ద్వంద్వ యుద్ధం చేస్తాడు. కత్తి, బల్లెం, పిస్తోలు, ఏదో ఒకటి ఉపయోగిస్తారు. ఎదురెదురుగా వచ్చి పోట్లాడుతారు.

గెలిచిన వాడితో ఆ స్త్రీ కులుకుతుంది.

ఈ యుద్ధంలో తానే చచ్చిపోతున్నాడు.

మీరిద్దరూ హాయిగా ఉండండి!

దయానిధి తూలిపోతున్నాడు. ఆ పొలాలగట్లు వెడల్పు లేవు. ఆ గట్ల పక్కను ఒకొక్క చోటగుంటలు, ఆ గుంటలు ఎండిపోయాయి. గట్ల మీద దారి వంపు తిరిగింది. కొంత దూరం పోతే దారిపక్కనో బురదగుంట. అందులో ఇంకా తేమ కనిపిస్తున్నది.

దయానిధి కాలికి రాయి తగిలింది. అతను తూలిపోతున్నాడు. గాలికి పిడికిళ్లు పడుతున్నాడు. ఆ బురదగుంటలోకి దిగిపోయాడు.

ఆ బురద లావావలె ఉంది.

లోపలికి దయానిధిని లాక్కుంటున్నది.

ఆ ఊబి అతనిని మింగుతున్నది.

సుమతికి హఠాత్తుగా తెలివి వచ్చింది.

ఆమె నేలమీద పడుకుంది కాబట్టి సరిపోయింది. మంచంమీద పడుక్కొని ఉన్నట్లయితే దొర్లి క్రిందకు పడిపోయేది. ఆమెమెడలోని మంగళసూత్రం పైకి తీసి కళ్ల కద్దుకొంది. ఎంత ఆపుకుందామన్నా ఆమెకు దుఃఖం ఆగలేదు.

పగలు భోజనం లేదు. నోరెండిపోతుంటే మంచి నీళ్లు తాగుతున్నది. ప్రొద్దున్న భర్తకోసం ప్లేటులో పెట్టిన ఉప్మా, తాను తిందామని గిన్నెలో ఉంచినది. అది అలాగే ఉంది.

ఆ ఉప్మానిండా జీడి పలుకులు, చేతికంటుకున్నట్లు వెన్న కాచిన నేయి. ఆ వచ్చిన స్నేహితుడెవరో చాలా చాలా బాగుందని మారు వేయించుకున్నాడు. అతను చెప్పిన పద్ధతికన్న చాల బాగా చేయగలనని నిరూపించింది తాను.

కాని, ఆయన రుచికూడా చూడలేదు. ఎవడో మెచ్చుకుంటేనేం, లేకపోతేనేం.

ఏమీ అర్థం కాకుండా ఉంది.

ఇంట్లో ఎవరున్నారని? తనూ, ఆయన ఈ మధ్యను అతని స్నేహితుడు. ఆ స్నేహితుడు వచ్చిన తరువాతే ఇబ్బందులు మొదలయ్యాయి.

ఇద్దరూ అయిదో తరగతి నుండి ఇంటరు వరకూ కలిసి చదువుకున్నారట! ఆయనకీ, ఆ స్నేహితుడికీ ఎంత భేదం? ఆయన ఎంత నిరాడంబరమైనవారో, ఆ స్నేహితుడంత డాంబికుడు. ఆయన మిత భాషి. ఈ స్నేహితుడు అవసరమున్నా లేకపోయినా తన ప్రజ్ఞ తెలుపుకోవాలని తెగవాగుతాడు. వీళ్లిద్దరిలో ఎవరు గొప్ప? గొప్ప వాళ్లు తాము సామాన్యులమంటారు. ఈ సామాన్యుడు చాల గొప్పవాడినంటాడు. ఛీ...

నిన్నను ఉదయం ఎనిమిది గంటల వేళ, ఆ స్నేహితుడు అప్పుడే లేచాడు. తాను అప్పుడే వంటింట్లోంచి వస్తున్నది. దారికడ్డంగా ఆ పెద్ద మనిషి నిలుచున్నాడు. పొద్దున్నే ఏదో అసందర్భ ప్రేలాపన. తన పేరు చాల పాతదట. సినీమా తారల పేర్లో, అంతకన్న మంచివో ఆ మహాశయుడు తనకు పెట్టాలని ఆలోచిస్తున్నాడట! దారికడ్డం లెమ్మని కసిరేదాకా కదలలేదు.

తను కాఫీ పట్టుకొని గదిలోకి వెళ్తే ఆయన లేరు. ఎక్కడికో వెళ్లిపోయారు. ఎందుకని?

ఏమీ అర్థంకాకుండా ఉంది.

ఆ రోజు సాయంకాలం ఎవరికోసమో స్టేషనుకి వెళ్ళిన ఆయన ఈ స్నేహితుడిని వెంటబెట్టుకొని వచ్చారు.

ఈ పెద్ద మనిషి అంత ఎండా కాలంలోను సూటుతోనే ఉన్నాడు. ఒక చేతిలో సూట్‌కేసు, రెండవ చేతిలో మందుల బాగు. అతని కాళ్లకున్న బూట్లు మెరుస్తున్నాయి.

★ ★ ★

వాళ్ళిద్దరూ పడకగదిలో కూర్చున్నారు.

ఆయన నన్ను పిలిచారు.

"ఏడు మా స్నేహితుడు, మురళీకృష్ణ. ఇద్దరం కలిసి చదువుకున్నాము. ప్రస్తుతం మందుల ఏజెంటుగా పనిచేస్తున్నాడు. రాత్రి మన యింటికి భోజనానికని పిలిచాను. కృష్ణా! ఈమె నా భార్య, సుమతి".

ఆ విధంగా ఈ పెద్ద మనిషి పరిచయమయాడు.

రాత్రి సుష్టుగా భోజనం చేశాడు. వరండాలో పక్క వేయించుకున్నాడు. ఏమీ మొహమాటం లేని మనిషి. మరునాడు ఉదయం టిఫిన్ తిని, కాఫీ తాగి వెళ్లవలసిన మనిషి మధ్యాహ్నం భోజనానికి వస్తానన్నాడు. ఆయన ఏమీ మాట్లాడలేదు.

ఆ పరిస్థితులలో తనేం చేయాలి?

ఆ స్నేహితుడెంత ఆప్తుడో.

క్రమంగా అతను చొరవ తీసుకున్నాడు. పడగ్గది ఆక్రమించి దంపతులని వరండాలోకి పంపించాడు. ఇంటి విషయాలలోకలిగించుకున్నాడు. ఆయనను చులకన చేసి మాట్లాడాడు. తనతో స్నేహం పెంచుకోడానికి తాపత్రయపడుతున్నాడు.

ఈ విషయాలన్నీ పక్కింటి పిన్నిగారికి తాను మధ్యాహ్నం చెప్పింది.

ఆమె ముక్కుమీద వేలు వేసుకున్నారు.

ఆయన ఇల్లు విడిచి వెళ్లిపోయారని, మధ్యాహ్నం భోజనానికి ఈ పెద్ద మనిషి వస్తున్నాడని, పిన్నిగారిని సహాయంగా ఉండమని తాను మరీ మరీ కోరింది.

పిన్నిగారిని చూడగానే అతను ముఖం ముడుచుకున్నాడు.

ఏదో అనవసర విషయమై లెక్చరు మొదలుపెడితే తాను అక్కడనుంచి వెళ్లిపోయింది.

ఇంటి యజమాని, తన స్నేహితుడు ఏమయాడని కాని, ఎప్పుడు వస్తాడని కాని అడగలేదు.

"నీకు ఇచ్చిన మందు వాడుతున్నావా? ఒక నెలలో ఎంత మార్పు వస్తుందోచూడు. ఎంత అందంగా తయారవుతావో, నీవంటిదానిని ఈ రామేశ్వరపు రాచిప్పగాడికి కట్టబెట్టారు. నేను చాల ఫీలవుతున్నాను."

తాను ఆ మాటలు విన్నా జవాబు చెప్పలేదు.

ఆ పెద్ద మనిషి మధ్యాహ్నం వెళ్లిపోయిన తరువాత పిన్నిగారు అన్నారు.

"అమ్మాయ్! వీడెవడో?...వీడి వ్యవహారం బాగులేదు. నువ్వు కొత్తగా కాపురానికి వచ్చావు.

నీ మొగుడు చాల మంచివాడు. ఆరు నెలలయి మా పొరుగున ఒంటరిగా ఉన్నా, ఏ ఆడదానిని కన్నెత్తి చూచిన పాపాన పోలేదు. మా కుర్రాడు మీ ఆయన శిష్యుడు. మాస్టరుగారంటే వీడికి ఎంత గౌరవమో తెలుసా?"

సుమతికి కళ్లంట నీళ్ల ధారలుగా కారుతున్నాయి.

ఆయన ఎక్కడికి వెళ్లారు?

ఆకలికి ఉండలేరు. ఏమవస్థ పడుతున్నారో?

వండిన వంట అంతా పనిమనిషి కిచ్చింది.

"అమ్మగారూ! వంట్లో బాగులేదా?"

తాను అవునని తల ఊపింది.

ఎండ చాల మొండిగా ఉంది. ఏం చేయడం?... ఏమీ తోచక నేల మీద కొంగు పరుచుకొని పడుక్కుంది. ఆకలి, అలసట, నిస్సహాయత్వం అన్నీ కలిసి తనను జోకొట్టాయి.

ఆ నిద్రలో ఏదో కల. వాడెవడో చాల అందమయినవాడు -కాని వాడి హృదయంలో విషం- చూపులలో హాలాహలం తనను సమీపించి మెడలోని మంగళసూత్రం తెంపడానికి...

ఆమె ఒళ్లల్లా చెమట పట్టింది. శరీరం వొణుకుతున్నది.

" పిన్నిగారూ! చాలా భయంగా ఉందండీ! ఆయన ఇంకా రాలేదు. ఏం చేయను పిన్నిగారూ?"

"అమ్మాయ్! మీ ఆయన దెబ్బ తగిలినా లక్ష్యం చేయకుండా నడుస్తున్నాడని రిక్షావాడు చెప్పాడు. పలకరించినా తొందరగా నడిచిపోయాడని స్నేహితులు చెప్పారు. ఇది అనుమాన రోగం. ఇవన్నీ దాని లక్షణాలే. మీ ఆయన వట్టి మేదకుడు. ఒకరి మనసును మాటలతోనేనా కష్టపెట్టలేడు. వచ్చిన పెద్దమనిషి ఈ నిజం తెలుసుకున్నాడు. వలలు పన్నుతున్నాడు. నీ కాపురం నువ్వే నిలబెట్టుకోవాలి. ధైర్యంగా ఉండు. మీ ఆయన వస్తాడులే".

ఆపాటి ధైర్యమిచ్చారు పిన్నిగారు.

కాపురం నిలబడడానికి ఒక్కటే మార్గముంది.

సుమతి పెరటిలోకి వెళ్లింది.

"ఓ భగవంతుడా! మా వారిని ఇంటికి రప్పించు తండ్రి!"

అప్పటికే సూర్యుడిని కబళించిన మేఘం ఆమెకు అభయమిచ్చింది.

దయానిధి ఊబిలో పూర్తిగా కూరుకుపోలేదు. మొలవరకు అతని శరీరం దిగిన తరువాత కాలికి గట్టిగా భూమి తగిలింది. అందులోని బురద మీది భాగంలో చాల వేడిగా ఉన్నా పాదాల

దగ్గిర వెచ్చగా ఉన్నట్లుంది. బైట పడడానికి అతను ప్రయత్నించాడు. కాని లాభం లేకపోయింది.

అతను ఆకాశం వేపు చూశాడు.

సూర్యుడిని కప్పడానికో మేఘం తరుముకుంటూ వస్తున్నది. దూరాన ధూళి లేస్తున్నది. ఆ దూమారం తనను దాటి వెళ్లిపోయింది. ఆ మేఘం ఆకాశాన్ని ఆక్రమించు కుంటున్నది. ఏదో గాలిలో చల్లదనం, దానితో రత్నాలవలె నేలకు రాలిన చినుకులు, తొలి చినుకులతో లేచిన ఆవిరులు, ఆవిరులు లేవకముందే మొదలయిన వర్షం నిలకడగా నిలిచి ధారాపాతంగా కురియడం మొదలుపెట్టింది. దయానిధికి దివ్యమైన అనుభూతి కలిగింది.

చెప్పరాని ఆనందం చిందులు వేసింది.

అతనిని మొలవరకు బంధించిన బురద చల్లబడింది. మెత్తబడింది. కరిగింది. అతని శరీరం దాని పట్టునుండి తప్పుకొంది. కొద్ది ప్రయత్నంతో అతను పైకి వచ్చాడు.

వర్షం కురుస్తుంటే అతను శరీరానికి పట్టిన మన్ను కడుక్కున్నాడు. ఇంకా కురుస్తూంటే చేతులు మరొకసారి శుభ్రం చేసుకొని దోసిలి పట్టాడు. దోసిలి నిండిన వర్షపు నీరు తాగాడు- మరొక దోసిలి- ఇంకొక దోసిలి.

మడిగట్లు జారుతున్నవి. పడుతూ లేస్తూ దయానిధి తనకు నీడనిచ్చిన మర్రి క్రిందికి వచ్చాడు.

అప్పుడు అతనికో సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

ఒకసారి ఇలాగే సాయంకాలం వేళ వర్షం వచ్చింది. ఉన్నట్లుండి ఆకాశాన్ని దట్టమయిన మేఘాలు కప్పివేశాయి. స్కూలులో ఆఖరి గంట కొట్టారు. ఏనుగు తొండాలతో వర్షం కురుస్తూంటే పిల్లలు ఎవరూ క్లాసు విడిచి వెళ్లలేదు. వరుసగా రెండు పిడుగులు పడ్డాయి. వాటితో కరెంటు కూడా పోయింది. ఒకరి ముఖం ఒకరికి కనిపించని చీకటి.

"కాలక్షేపానికి మీకందరికీ..."

అంత వరకు అతను అన్నాడో లేదో అందరు కుర్రాళ్లు చప్పట్లు చరిచారు. వాళ్లకు ఎంతో సంతోషం. ఏదో కొత్త విషయాలు అతను చెప్తాడని వాళ్లకి తెలుసు.

"వినండి! ఒక వర్తకుడు తన భార్యని విడిచిపెట్టి పైదేశాలకు వ్యాపారం మీదవెళ్లిపోయాడు. ఏళ్లు గడిచిపోయాయి. అతను ఎన్నో మజిలీలు చేసి ఒకనాటి మధ్యాహ్నం భార్యను చూడాలన్న కోరికతో ఇల్లు చేరుకున్నాడు. మధ్యాహ్నవేళ ఇంటి తలుపులు కూడా వేసి లేవు. అతను ఆ తలుపులు మెల్లిగా తోశాడు. ఆ చప్పుడికి లోపలివాళ్లు ఎవరూ లేవలేదు. గదిలో ఒక పక్కని మంచం మీద అతని భార్య నిద్రపోతున్నది. ఆమె పక్కను మరొక పురుషుడు కూడా నిద్రిస్తున్నాడు. వాళ్లిద్దరినీ చూస్తుంటే ఆ వర్తకుడికి భరించరాని కోపం వచ్చింది. అతడు వెనుక, ముందు ఆలోచించలేదు. చూరులోనున్న కత్తిని ఒక్కసారి బైటకు లాగాడు. వాళ్లిద్దరినీ

నరికి చంపాలని, ఆ కత్తితోపాటు ఒక తాటాకు కూడా కిందను పడింది. అదేదో ప్రేమలేఖ అనుకుని వంగి దానిని భద్రంగా తీసి చదవడం మొదలుపెట్టాడు. అతనికి అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఎవరో కవిగారు, భార్య వ్రతానికి డబ్బులేక, ఈ శ్లోకం తన దగ్గర తాకట్టు పెట్టాడు. అందులో ఏముందో తెలుసా?"

తొందరపడి ఏ పని చేయరాదు. అవివేకము ఆపదలకు మూలము. ఆలోచించి పని చేసేవారిని సంపదలు వెతుక్కుంటూ వస్తాయి.

ఆ పడుకున్నవాడు పదిహేను ఏళ్ల తన కొడుకే అని తెలుసుకున్నాడు. ఆ కవి ఎవరో తెలుసా?"

క్లాసులోనున్న పిల్లలు వింటున్నారు. చెవులప్పగించి వింటున్నారు. వర్షం వెలిసిన సంగతి కాని, తిరిగి లైట్లు వచ్చాయని కాని వాళ్లు గుర్తించలేదు. ఎవరూ వెళ్లిపోడానికి తొందర పడడంలేదు".

వాళ్లందరూ ఆ కవి పేరు వినాలని, ఆ శ్లోకం వ్రాసుకోవాలని కూర్చున్నారు.

ఆ కవి భారవి. ఆ శ్లోకం సహసా విదధీత నక్రియాం! అవివేకః పరమాపదాం పదమ్..

దయానిధి మనస్సులో అమృత వృష్టి కురిసింది. లోకాన్ని అపార్థం చేసుకోడం ఎంత సులువు.

దీపాలు వెలిగిన నగరం వేపు దయానిధి నడిచాడు. సుమతి వీధి అరుగు మీద కూర్చుంది. వంట పనులు పూర్తి చేసింది. తరువాత స్నానం చేసింది, దేవుడి దగ్గర దీపం పెట్టింది. ఆ మురళీ కృష్ణ బట్టలు, బాత్‌రూమ్ చెప్పులు, సూట్‌కేసు గదిలోంచి తెచ్చి అరుగు మీద పెట్టింది. మరచిపోయిన భర్తకిచ్చిన టానిక్, తన మందు సీసా తెచ్చింది.

మురళీకృష్ణ వచ్చేసరికి ఎనిమిదయింది.

ఆటో దిగాడు అతను. అతని చేతిలో లెదర్ బాగు ఉంది. రెండవ చేతిలో సన్నజాజి దండలు, స్వీట్సు ఉన్న పాకెట్టు స్పష్టంగావీధి దీపం వెలుతురులో కనిపిస్తున్నవి.

"హలో డార్లింగ్" అతను ఒంటరిగా అరుగు మీద కూర్చున్న సుమతిని చూసి పలకరించాడు.

వీధి మెట్లు అతను ఎక్కడానికి కూడా ఆమె అవకాశం ఇవ్వలేదు.

"ఆగండి!" ఆమె ఉరిమింది.

పొరుగింటి పిన్నిగారు, పక్కింటి తాతగారు అరుగుల మీదికి వచ్చారు.

మురళీకృష్ణ నిలబడిపోయాడు.

"ఇంత వరకూ మీరు చేసిన అపకారం చాలు...మీరు, మీ మందులు మీ చాతుర్యం

చాలు, మీరు నమ్మ దగిన స్నేహితులు కారు. కుటుంబాలను విచ్ఛేదనం చేసే ఘనులు. ఈ యింట్లో అడుగుపెట్టే అవకాశం పోగొట్టుకున్నారు. ఇవన్నీ మీవి. తీసుకొని వెంటనే వెళ్లిపొండి!'

మురళీకృష్ణ నీరు విడిచిపోయాడు.

వెళ్లిపోతున్న ఆటోని పిలిచి సామాను తీసుకొని వెళ్లిపోయాడు.

సుమతి నీరసంగా పడక గదిలోకి నడిచి ఏడుస్తూ కూలబడింది.

ఇంటికి కొంచెం దూరంలో నిలబడి తతంగమంతా చూస్తున్న దయానిధి మెల్లిగా ఇంట్లోకి వచ్చాడు. వీధి తలుపులు వేశాడు. పడక గదిలోకి వెళ్లాడు.

"సుమతీ!"

ఆమె వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ కాళ్లమీద పడింది. ఆమెను రెండు చేతులతోను లేవనెత్తాడు.

"స్నానానికి నీళ్ల తోడు! చాల ఆకలిగా ఉంది!"

ఆమె కళ్లు ఒత్తుకుని అతని వెనకనే స్నానాల గదివేపు నడిచింది.